

Nr 4.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändring av grunderna för bekämpande av sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur; given Stockholms slott den 29 november 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF.

G. E. Sträng.

Utdrag ur protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 november 1946.

Statsministern ERLANDER, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Föredraganden, statsrådet Sträng, anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet.

I skrivelse den 25 maj 1946 har medicinalstyrelsen hemställt om ändring av bestämmelserna om ersättning för nötkreatur, som nedslaktas på grund av smittsam kastning inom kastsjukefritt område. Yttranden över denna framställning ha avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, förvaltningsutskotten i samtliga hushållningssällskap med undantag av Östergötlands län, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet landsbygdens folk och Svenska distriktsveterinärföreningen.

Innan jag ingår på medicinalstyrelsens förslag, torde jag få lämna en redogörelse för huvuddragen av nu gällande bestämmelser angående bekämpandet av smittsam kastning hos nötkreatur, särskilt med avseende på frågan om ersättning av statsmedel för djur, som nedslaktas på grund av dylik sjukdom.

Gällande bestämmelser.

Bestämmelserna om bekämpandet av smittsam kastning hos nötkreatur återfinnas i kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 387) angående bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur (ändrad genom kungörelsen nr 221/1945).

Enligt dessa bestämmelser skiljes mellan olika områden, nämligen

a) område, där sjukdomen icke förekommer eller har allenast synnerligen ringa utbredning (*kastsjukefritt område*);

b) område, där sjukdomen endast har ringa utbredning (*kastsjukeskyddat område*);

c) område, där sjukdomen förekommer i större omfattning och vilket sålunda icke kan hänföras till vare sig kastsjukefritt eller kastsjukeskyddat område (vanligen benämnt *kastsjukesmittat område*).

Inom kastsjukesmittat område äro såväl undersökningar för konstaterande av sjukdomen som åtgärder i bekämpande syfte av frivillig natur. Inom kastsjukeskyddat område kan misstänkt besättning tvångsundersökas efter medicinalstyrelsens förordnande, medan åtgärderna i bekämpande syfte alljämt äro av frivillig natur. Inom kastsjukefritt område slutligen kunna såväl undersökningar som åtgärder företagas tvångsvis.

Bekämpandet av smittsam kastning hos nötkreatur inom kastsjukesmittade och kastsjukeskyddade områden anordnas med statsunderstöd av medicinalstyrelsen eller, efter medicinalstyrelsens medgivande, av hushållningssällskap samt genom frivillig medverkan från djurägarnas sida. Djurägare, som önskar ansluta sin besättning till sådant bekämpande, skall avgiva förbindelse att under minst två år iakttaga för bekämpandet meddelade bestämmelser ävensom gälda föreskriven avgift. I enlighet med föreskrifter av den, som anordnar bekämpandet, skall inom besättning, som är ansluten till frivilligt kastsjukebekämpande, för utrönande av sjukdomens förekomst tagas blodprov och mjölkprov samt verkställas undersökning av fosterhinnor. Där så finnes lämpligt för sjukdomens bekämpande, skola kalvarna i besättningen ympas med abortympämne. Det åligger djurägaren att vid försäljning av djur, vid deras betesgång och betäckning samt vid vården i övrigt av besättningen iakttaga nödig försiktighet, så att icke sjukdomen sprides till besättning som är fri från densamma.

Finner medicinalstyrelsen, att i besättning, som är ansluten till frivilligt kastsjukebekämpande, sjukdomen kan fullständigt utrotas genom nedslaktning av något eller några enstaka djur, äger styrelsen, där sådant utrotande anses vara av väsentlig betydelse för sjukdomens bekämpande inom orten i övrigt, på ansökan av djurägaren under vissa villkor medgiva denne ersättning av statsmedel för nedslaktningen. Ersättningen utgår med 50 kronor för varje djur i åldern sex månader—två år och med 75 kronor, då djurets ålder överstiger två år.

I kastsjukefritt område äga bestämmelserna i epizootilagen tillämpning med avseende å bekämpandet av sjukdomen. Då smittsam kastning inträffar i

dylikt område, äger medicinalstyrelsen förordna om nedslaktning av det smittade djuret eller, om så anses nödvändigt för att hindra smittspridning, av hela besättningen. Ersättning av allmänna medel utgår vid dylik nedslaktning efter samma grunder, som i allmänhet gälla vid nedslaktning enligt epizootilagen. (Dessa bestämmelser äro upptagna i kungörelsen nr 106/1935 med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, vilken kungörelse ändrats genom kungörelserna nr 839/1937, nr 545/1938, nr 665/1938, nr 342/1941 och nr 222/1945.) Enligt 9 § kungörelsen nr 106/1935 i dess nuvarande lydelse är djurägare berättigad till ersättning av allmänna medel för djur, med undantag för hund och katt, som avlivas efter vederbörligt förordnande enligt 3 § 1 mom. eller 5 § epizootilagen. Ersättningen skall utgå efter det värde djuret skulle ha haft, om sjukdomen ej inträffat. Kan det nedslaktade djuret till nytta användas och ställes det till djurägarens förfogande, skall detsamma särskilt värderas och avdrag göras vid ersättningens bestämmande.

I kungörelsen den 25 januari 1946 (nr 23) ha meddelats vissa föreskrifter till vägledning vid sådan värdering av djur, som erfordras för bestämmande av ersättningen. Enligt dessa föreskrifter skall vid värderingen hänsyn tagas dels till djurets slaktvärde, dels ock till det livvärde djuret kan anses äga utöver slaktvärdet. Vid uppskattningen av livvärdet skall särskilt avseende fästas vid djurets avkastningsförmåga, ålder och avelsvärde. Är djuret behäftat med annan sjukdom än den, som föranleder nedslaktningen, och nedsättes därigenom djurets värde, skall hänsyn tagas därtill. Det åligger medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen att gemensamt utfärda närmare anvisningar för sådan värdering, som avses i kungörelsen. Dylika anvisningar ha emellertid ännu ej utfärdats.

Till kastsjukeskyddade områden hänföras för närvarande enligt kungörelsen nr 27/1944 de sex nordligaste länen med undantag av Månsåsens och Offerdals veterinärdistrikt i Jämtlands län, Gotlands län, Göteborgs och Bohus län samt Valbo härad av Älvsborgs län. Någon förklaring om att visst område skall anses kastsjukefritt har ännu ej meddelats.

Rörande den utsträckning, i vilken ersättning vid nedslaktning av kastsjukessmittade nötkreatur inom kastsjukessmittade och kastsjukesskyddade områden utbetalats under de senaste åren, har i en inom medicinalstyrelsen upprättad promemoria upplysts, att dylik ersättning utgått under år 1944 för nedslaktning av 230 djur i 104 besättningar, därav 176 djur i de kastsjukesskyddade områdena, samt under år 1945 för nedslaktning av 765 djur i 368 besättningar, därav 424 djur inom de kastsjukesskyddade områdena. Antalet nedslaktade kastsjukessmittade nötkreatur, för vilka ersättning av statsmedel utgått, beräknas för år 1946 bliva något högre än under år 1945.

I detta sammanhang må även beröras gällande föreskrifter om ersättning av statsmedel vid nedslaktning av nötkreatur, som är behäftat med tuberkulos. Bestämmelserna om bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur överensstämja till sina huvuddrag med bestämmelserna om bekämpandet av smittsam kastning hos dylika djur. Även här gäller sålunda, att landet in-

delas i olika områden, nämligen dels områden, där sjukdomen icke förekommer eller har allenast synnerligen ringa utbredning (*tuberkulosfria områden*), dels områden, där stora möjligheter till sjukdomens utrotande finnas (*tuberkuloskyddade områden*), dels övriga delar av landet. Inom ej tuberkulosfria områden sker nedslaktning av smittade djur i allmänhet endast på frivillighetens väg. Vid nedslaktning i dessa områden kan i vissa fall erhållas ersättning av statsmedel med 50 kronor eller, om djuret helt kasserats på grund av tuberkulos, med 20 kronor per djur. Innehavare av mindre kreatursbesättning kan emellertid härjämte i samband med utrotande av tuberkulos i besättningen under vissa villkor erhålla statsbidrag för anskaffning av tuberkulosfria nötkreatur. Dylikt bidrag må dock ej utgå med högre belopp än 100 kronor för varje nedslaktat djur eller, om djuret är under ett års ålder, med högst 50 kronor för varje sådant djur och ej heller med mer än sammanlagt 500 kronor till en och samme djurägare.

Inom tuberkulosfritt område föreligger skyldighet att nedslakta tuberkulossmittade djur. Vid dylik nedslaktning utgår ersättning, där ej Kungl. Maj:tt finner skäl att för visst fall medgiva högre gottgörelse, med 100 kronor för djur om minst ett år och med 50 kronor för djur under ett år.

Medicinalstyrelsens förslag.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen föreligger det en ej oväsentlig skillnad mellan bestämmelserna om ersättning av statsmedel vid nedslaktning av nötkreatur i kastsjukebekämpande syfte i kastsjukesmittat eller kastsjukeskyddat område, å ena, och bestämmelserna om ersättning vid dylik nedslaktning i kastsjukefritt område, å andra sidan. I förra fallet utgår ersättningen med ett fixt belopp av 50 respektive 75 kronor per djur, medan i senare fallet ersättningen skall utgå efter värdering med ett belopp, motsvarande skillnaden mellan djurets slaktvärde och det livvärde djuret skulle ha haft, om sjukdomen ej varit. Medicinalstyrelsens förslag till ändring av ersättningsbestämmelserna avser att undanröja eller i vart fall avsevärt minska risken för att djurägarna i sådana kastsjukeskyddade områden, som inom en relativt nära framtid kunna väntas bliva förklarade för kastsjukefria, skola dröja med att nedslakta smittade djur i hopp att erhålla högre ersättning, då denna bestämmes enligt reglerna för kastsjukefritt område. Medicinalstyrelsen anför i sin skrivelse härom följande.

Bekämpandet av sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur har inom vissa delar av landet nu fortskridit så långt att medicinalstyrelsen överväger att inom kort hemställa att bestämmelserna i epizootilagen skola äga tillämpning med avseende å sagda sjukdom inom dessa områden (kastsjukefritt område). Enligt för närvarande gällande bestämmelser skulle de djur, som komma att nedslaktas inom dessa kastsjukefria områden, efter värdering ersättas till sitt fulla värde. Detta betyder med nuvarande skillnad mellan slakt- och livvärde att ersättningen för varje djur i genomsnitt torde komma att uppgå till cirka 300 kronor. För djur, som nedslaktas på grund

av smittsam kastning inom kastsjukesmittade och kastsjukeskyddade områden, utgår ersättningen med 75 kronor för djur över två år och med 50 kronor för djur mellan sex månader och två år. Skillnaden i ersättning av statsmedel inom kastsjukeskyddade och kastsjukefria områden är sålunda förhållandevis stor. Det kan därför befaras, att de djurägare inom kastsjukeskyddade områden, som erfara att epizootilagen står i begrepp att införas, vägra att låta nedslakta sina kastsjukesmittade djur, så länge området är kastsjukeskyddat och alltså den lägre ersättningen utgår. Detta skulle givetvis medföra väsentligt avbräck i kastsjukebekämpandet, liksom det också komme att medföra ökade utgifter för detsamma.

Medicinalstyrelsen vill självfallet icke förmena djurägarna dem tillkommande rättighet att erhålla full ersättning vid nedslaktning av djur enligt epizootilagens bestämmelser. För att möjliggöra ett fortlöpande saneringsarbete och icke ställa de djurägare i särskilt gynnad ställning, som tredskats och icke vidtagit tillrädda åtgärder, anser medicinalstyrelsen emellertid nödvändigt med övergångsbestämmelser att gälla viss tid inom områden som förklarats för kastsjukefria.

Det förslag till dylika övergångsbestämmelser, som medicinalstyrelsen framlagt, innebär, att ersättningen vid nedslaktning av nötkreatur i kastsjukefritt område under en övergångstid av sex månader från det området förklarats kastsjukefritt skall utgå ej efter värdering utan med fixa belopp, som äro så bestämda, att ersättningen blir lägre än om den utgått efter värdering. Ersättningsbeloppen har styrelsen föreslagit till 100 kronor för nötkreatur över ett år och 50 kronor för övriga nötkreatur.

Såsom motivering av de föreslagna ersättningsbeloppen har styrelsen anfört, att styrelsen vid bedömandet av ersättningens storlek utgått från att den, med hänsyn till att här vore fråga om tvångsnedslaktning, borde sättas något högre än den som för närvarande utginge i kastsjukesmittade och kastsjukeskyddade områden. Det vore därvid av flera skäl lämpligt att lämna samma bidrag som för närvarande utginge vid nedslaktning av tuberkulösa djur inom tuberkulofria områden eller 100 kronor för djur över 1 år och 50 kronor för övriga nötkreatur.

För djur, som på grund av smittsam kastning nedslaktas i kastsjukefritt område efter övergångstidens slut, skall däremot enligt medicinalstyrelsens förslag utgå ersättning enligt nu gällande grunder.

Yttranden.

Förslaget har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *statskontoret* och *Sveriges lantbruksförbund* ävensom av *hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Stockholms län och stad, Uppsala län, Södermanlands län, Jönköpings län, Kronobergs län, Kalmar läns norra område, Kalmar läns södra område, Gotlands län, Blekinge län, Kristianstads län, Göteborgs och Bohus län, Skaraborgs län, Västerbottens län och Norrbottens län*. I *lantbruksförbundets* yttrande anföres bland annat, att några väsentliga principiella invändningar icke kunna riktas mot förslaget och att genomförandet av detsamma synes

kunna ske på ett enkelt och för djurägarna föga betungande sätt, och att förbundet med hänsyn därtill anser sig böra tillstyrka förslaget.

Kopparbergs och Jämtlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott ha jämväl tillstyrkt förslaget med den erinran att övergångsbestämmelsen endast borde äga avseende å sådana djur, där sjukdomen konstaterats föreliggande före den tidpunkt, då området förklarats kastsjukefritt. *Hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Hallands län* och *Västmanlands län* ävensom *Älvsborgs läns södra område* ha lämnat förslaget om att ersättningen under en övergångstid skulle utgå med fixt belopp utan erinran men ha ansett, att den ersättning, som skulle utgå under övergångstiden, borde bestämmas till högre belopp än medicinalstyrelsen föreslagit. Såsom skäliga ersättningsbelopp ha härvid föreslagits, av förvaltningsutskottet i Hallands län 200 kronor per djur, av förvaltningsutskottet i Älvsborgs läns södra område 150 kronor för djur över ett år och 100 kronor för yngre djur samt av förvaltningsutskottet i Västmanlands län lägst 200 kronor för djur över ett år och 100 kronor för yngre djur.

Svenska distriktsveterinärföreningen har förklarat sig dela medicinalstyrelsens uppfattning, att vissa övergångsbestämmelser äro nödvändiga. Föreningen har emellertid ansett, att dylika övergångsbestämmelser borde äga avseende endast å sådana djurägare, som redan innan området förklarats kastsjukefritt tillrättas att vidtaga kastsjukebekämpande åtgärder men då vägrat att göra detta. Å andra sidan har föreningen anfört, att det syntes tänkbart, att även de av medicinalstyrelsen för övergångstiden föreslagna ersättningsbeloppen kunde locka djurägarna i kastsjukeskyddade områden till tredska, och att man därför för sådana djurägare, som nyss nämnts, borde även efter det ett område förklarats kastsjukefritt tillämpa de ersättningsbestämmelser, som gälla inom kastsjukeskyddade områden.

Hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Malmöhus län, Älvsborgs läns norra område, Värmlands län, Örebro län, Gävleborgs län och Västernorrlands län ävensom *Riksförbundet landsbygdens folk* ha avstyrkt förslaget. Förvaltningsutskotten i Älvsborgs läns norra område, Örebro län och Gävleborgs län ävensom *Riksförbundet landsbygdens folk* ha härvid uttalat, att man ej borde frångå de ersättningsbestämmelser, som nu gälla vid nedslaktning enligt epizootilagen, utan i stället höja ersättningen vid frivillig nedslaktning inom kastsjukesmittade och kastsjukeskyddade områden.

Ur *Riksförbundet landsbygdens folks* yttrande må i övrigt anföras följande.

Man måste enligt förbundets uppfattning taga hänsyn till att smittsam kastning icke alltid uppträder som en förödande farsot i en besättning utan att sjukdomens direkta verkningar många gånger äro mycket obetydliga med ett fåtal eller kanske inga kastningar. Ägaren till en sådan besättning är naturligen icke villig till en förlustbringande nedslaktning. Smittofaran från besättningen är dock kanske större än från en besättning, där sjukdomen går katastrofartat fram, enär sjukdomens lindriga former icke beaktas lika mycket som de svårare. Självklart är att denna djurägares obenägenhet till ned-

slaktning blir större, om utsikter finnas att området inom en nära framtid skall kunna överföras till kastsjukefritt.

Dessa svårigheter torde icke kunna övervinnas med mindre än att ersättningen sättes tillräckligt högt och förbundet vill därför förorda att ersättning inom ej kastsjukefritt område för skillnaden mellan liv- och slaktvärde sättes till 200 kronor.

Förvaltningsutskottet i Malmöhus läns hushållningssällskap anför som motivering till sitt avstyrkande följande.

I vår svenska rättsordning är det en erkänd grundsats att då ingrepp sker i den enskildes rättssfär till förmån för något allmänt intresse, full ersättning utgår till den som fått tåla intrånget. I överensstämmelse härmed stadgas, att då nedslaktning av djur företages enligt epizootilagen ersättning utgår efter det nedslaktade djurets fulla värde. Den ersättning som tillerkännes djurägare som i samband med frivilligt bekämpande av vissa husdjurssjukdomar verkställer nedslaktning, är däremot avsedd som en uppmuntran och bestämmes givetvis efter andra grunder och till lägre belopp. I remitterade skrivelser framhålles, att nuvarande anordning med lägre ersättning vid frivillig nedslaktning än vid tvungen sådan skulle, om tvångsnedslaktning av kastsjukesjuka djur började tillämpas inom vissa områden, medföra att djurägare som tredskats och icke vidtagit i den frivilliga kampen tillrädda åtgärder ställdes i särskilt gynnad ställning. Häremot tillåter sig utskottet framhålla, att det måste vara fullständigt oberättigat att använda uttrycket tredska, då det gäller frivilliga åtgärder, låt vara tillrädda av veterinär. Att kampen ordnats i frivillighetens form innebär att det lämnats åt de enskilda att avgöra om de vilja delta eller ej och några särskilda repressalier mot dem som ej deltaga kunna på intet sätt anses befogade.

Utskottet tillåter sig därför på det bestämdaste avstyrka bifall till i remitterade skrivelser framställt förslag samt hemställer, att nu gällande principiellt betydelsefulla bestämmelser om full ersättning vid tvångsnedslaktning av djur i sammanhang med bekämpande av husdjurssjukdomar måtte bibehållas oförändrade.

Västernorrlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har uttalat, att beträffande detta län några övergångsbestämmelser av den art medicinalstyrelsen föreslagit icke vore nödvändiga, enär smittsam kastning hos nötkreatur i länet förekomme i så ringa omfattning, att det icke skulle bli någon i förhållande till nyttan avsevärd utgift för statsverket att överföra länet till kastsjukefritt område utan någon övergångsbestämmelse.

Lantbruksstyrelsen slutligen har förklarat, att den i princip ansåge, att alla nötkreatur, som nedslaktas enligt bestämmelserna i kungörelsen nr 387/1943, borde efter värdering ersättas till sitt fulla värde. I detta sammanhang har lantbruksstyrelsen bland annat anfört följande.

Priset å levande kreatur, som äro angripna av smittsam kastning, sjunker i regel i samma mån som sjukdomsfrekvensen inom respektive områden minskas. Inom kastsjukesmittade områden röna sålunda av sjukdomen angripna djur ofta lika stor och i vissa fall kanske till och med större efterfrågan än friska sådana, medan inom kastsjukefria områden de sjuka djuren i regel icke kunna försälas till annat ändamål än slakt, såvida icke möjlighet föreligger att transportera dem till av sjukdomen smittat område. Om de djur, som nedslaktas enligt bestämmelserna i förenämnda kungörelse den 17 juni 1943 (nr 387), efter värdering skola ersättas till sitt fulla värde enligt

gällande marknadspriser, bör sålunda ersättningsbeloppet, där fråga är om kastsjukefritt område, i regel närma sig eller sammanfalla med djurens slaktvärde och, där fråga är om kastsjukesmittat område, närma sig eller sammanfalla med priset å friska djur av motsvarande kvalitet. Det torde således med nu gällande värderingsgrunder knappast finnas anledning för djurinnehavarna att enbart av hänsyn till ersättningsbeloppens storlek uppskjuta nedslaktningen av kastsjukesmittade djur, tills området i fråga blivit förklarat fritt från sjukdomen.

De kroniskt sjuka djuren, vilka äro i avgjord majoritet bland de djur, som lida av sjukdomen i fråga, lämna i regel lika hög avkastning som friska djur av motsvarande kvalitet och äga därför ofta högre värde för innehavaren än som framgår av marknadspriset å dylika djur. Detta så kallade bruksvärde är givetvis mycket växlande hos skilda djur beroende på deras produktionsförmåga. Med hänsyn härtill kan det enligt styrelsens mening knappast anses lämpligt att fixera ersättningen till ett visst bestämt belopp, då ett sådant förfarings sätt i oskäligt hög grad skulle gynna innehavare av mindre goda besättningar och försvåra sjukdomens utrotning inom goda sådana.

Lantbruksstyrelsen har emellertid tillagt, att den icke ville motsätta sig, att bestämmelser av det innehåll, som medicinalstyrelsen föreslagit, utfärdades att gälla temporärt. Som motivering härför har lantbruksstyrelsen anfört följande.

Enligt kungörelsen den 25 januari 1946 (nr 23) med föreskrifter till vägledning för värdering av klövbärande djur och fjäderfä enligt epizootilagen åligger det medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen att gemensamt utfärda närmare anvisningar för värdering, som avses i sagda kungörelse. Sådana anvisningar hava emellertid ännu icke utfärdats. Med hänsyn härtill har styrelsen icke velat motsätta sig, att särskilda bestämmelser enligt medicinalstyrelsens förslag utfärdas med stadgande om fixerad ersättning för djur, som i anledning av smittsam kastning nedslaktas inom kastsjukefritt område. Sagda bestämmelser torde emellertid böra äga giltighet allenast intill den dag, från och med vilken förenämnda anvisningar skola äga tillämpning.

Föredraganden.

Såsom tidigare anförts gäller för närvarande, att vid nedslaktning, som företages enligt bestämmelserna i epizootilagen, full ersättning för det nedslaktade djuret utgår av allmärena medel, därvid ersättningen skall utgå med belopp, motsvarande skillnaden mellan det livvärde djuret skulle ha haft, om sjukdomen ej inträffat, och djurets slaktvärde. Vid en värdering enligt dylika grunder måste man räkna med att det även inom de kastsjukefria områdena kan bliva fråga om ersättningar, som ej oväsentligt överstiga de ersättningsbelopp, som nu utgå vid frivilligt kastsjukebekämpande.

Det är uppenbart, att berörda förhållande är ägnat att försvåra det frivilliga bekämpandet av sjukdomen, framför allt i sådana områden, där denna förekommer i förhållandevis ringa omfattning och där det följaktligen kan förväntas, att områdena inom kort komma att förklaras för kastsjukefria områden. Jag finner därför i öikhet med medicinalstyrelsen en justering av

nuvarande ersättningsbestämmelser påkallad för att undanröja detta hinder för effektiviteten av det frivilliga sjukdomsbekämpandet.

Beträffande frågan om de linjer, efter vilka en dylik justering bör ske, ha delade meningar framkommit. Medicinalstyrelsen, vars förslag tillstyrkts eller lämnats utan erinran i flertalet av de avgivna yttrandena, har ansett, att ändringen borde ske på det sättet, att ersättningen i kastsjukefritt område för en kortare övergångstid borde bestämmas till ett fixt belopp, vilket visserligen skulle vara något högre än det, som skulle ha utgått vid frivillig nedslaktning, men å andra sidan skulle vara lägre än det belopp, som genomsnittligt kunde antagas komma att utgå vid en tillämpning av nu gällande bestämmelser om ersättning för nedslaktning, som företages på grund av stadgande i epizootilagen. I några yttranden har däremot gjorts gällande, att man borde lösa frågan så att ersättningen vid frivillig nedslaktning skulle höjas och man på så sätt skulle minska eller helt eliminera skillnaden mellan den ersättning, som enligt nuvarande bestämmelser utgår vid frivilligt bekämpande, och den ersättning, som erhålles vid nedslaktning till följd av bestämmelserna i epizootilagen.

Skäl kunna otvivelaktigt anföras för båda de nu angivna linjerna. Till förmån för den senare har sålunda gjorts gällande, att densamma skulle i dubbel måtto öka möjligheterna för bekämpandet av den smittsamma kastningen, nämligen dels såtillvida att man genom höjningen av ersättningsbeloppen vid frivillig nedslaktning skulle undanröja eller i vart fall minska risken av att nedslaktningen skulle uppskjutas i avbidan på att de ersättningsregler, som nu gälla vid tvångsnedslaktning, skulle bli tillämpliga, dels såtillvida att höjningen av ersättningsbeloppen även i övrigt skulle verka stimulerande på det frivilliga sjukdomsbekämpandet. Det är emellertid att märka, att man, om förstnämnda syfte skall nås, måste tänka sig att höja ersättningsbeloppen rätt avsevärt och helst så mycket, att de komma att i det allra närmaste uppgå till skillnaden mellan det livdjursvärde djuret skulle ha haft, om sjukdomen ej inträffat, och slaktvärdet. I annat fall måste man nämligen räkna med att det alltfört kan komma att finnas djurägare, som anse det med sin fördel mest förenligt att vänta med nedslaktningen, till dess området hänförs till kastsjukefritt område. Ett utbetalande av ersättningar av nyssnämnda storleksordning vid frivillig nedslaktning skulle emellertid knappast överensstämma med de grunder för statens medverkan till det frivilliga sjukdomsbekämpandet, som nu gälla, utan skulle förutsätta en omprövning av själva riktlinjerna för denna medverkan.

Såsom medicinalstyrelsen framhållit måste det vidare anses mindre lämpligt att de djurägare, vilka underlåtit att medverka vid det frivilliga sjukdomsbekämpandet, skulle komma i en avsevärt bättre ställning i ersättningshänseende än de djurägare som, genom att följa meddelade anvisningar i fråga om nedslaktning, gjort sin insats i det för hela jordbruket så betydelsefulla bekämpandet av den smittsamma kastningen. Med hänsyn härtill och då det är av vikt att det frivilliga sjukdomsbekämpandet är effektivt kan

jag ansluta mig till grundtanken i medicinalstyrelsens förslag, nämligen att ersättningen vid nedslaktning i kastsjukefritt område under en övergångstid skall utgå med ett fixt belopp, vilket är så avvägt, att djurägaren får bära en del av förlusten.

I fråga om ersättningsbeloppens storlek har medicinalstyrelsen sökt anknytning till de ersättningsbestämmelser, som nu gälla vid nedslaktning av tuberkulosmittade djur i tuberkulosfritt område. Även jag anser ersättningsbelopp av ungefärligen denna storleksordning lämpliga för ifrågavarande övergångstid. Dock böra enligt min uppfattning vissa mindre avvikelser från medicinalstyrelsens förslag göras. En konsekvens av sagda förslag skulle nämligen bli, att man i de kastsjukefria områdena skulle komma att tillämpa en annan indelning av djuren i åldersgrupper än den indelning, som gäller i de kastsjukeskyddade och kastsjukesmittade områdena. Under det att i sistnämnda områden ersättningen utgår med 50 kronor för nötkreatur mellan sex månader och två år och med 75 kronor för nötkreatur över två år, skulle man enligt medicinalstyrelsens förslag i de kastsjukefria områdena under övergångstiden utbetala ersättning med 50 kronor för nötkreatur under ett år och 100 kronor för nötkreatur över ett år. Det synes mig vara att föredraga, att man även i de kastsjukefria områdena bibehåller den åldersgruppering, som nu gäller för de kastsjukeskyddade och kastsjukesmittade områdena, men höjer ersättningsbeloppet med 25 kronor för djur. Ersättningen bör alltså enligt mitt förmenande i kastsjukefritt område under övergångstiden utgå med 75 kronor för djur mellan sex månader och två år samt med 100 kronor för djur över två år.

Övergångstidens längd synes, såsom medicinalstyrelsen föreslagit, lämpligen kunna bestämmas till sex månader. Avgörande för vilka ersättningsbestämmelser, som skola tillämpas, bör vara den tidpunkt, då förordnande om nedslaktning meddelades.

I vissa yttranden har uttalats, att de nya ersättningsbestämmelserna ej borde äga avseende å andra djur än sådana, som varit nedsmittade redan före övergångstidens början. Även jag anser, att bestämmelserna i första hand böra tillämpas beträffande dylika djur. Redan övergångstidens relativa kortvarighet gör emellertid, att de förordnanden om nedslaktning, som kunna komma att meddelas under denna övergångstid, i praktiken så gott som undantagslöst torde komma att avse djur, som varit nedsmittade, innan området förklarades kastsjukefritt. Med hänsyn härtill ävensom till att det oftast knappast är möjligt att helt klargöra, vid vilken tidpunkt sjukdomen uppkommit hos ett visst djur eller i en viss besättning, synes dock någon särskild föreskrift härom icke böra meddelas. Det synes emellertid lämpligt, att Kungl. Maj:t skall äga befogenhet att i särskilda fall medge avvikelser från de för övergångstiden föreslagna ersättningsbestämmelserna.

Därest riksdagen biträder vad jag sålunda förordat, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera utfärda erforderliga författningsbestämmelser. Dessa torde, såvida riksdagen ej har något att erinra däremot, få tillämpas redan under innevarande budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

godkänna de av mig angivna ändringarna i grunderna för bekämpande av sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Benno Gårdsten.
